

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 20, 1/2014

PÖYTÄKIRJA

Aika 3.3.2014, klo 10:30–12:30

Paikka MMM, Mariankatu 23, Helsinki, kokoushuone Kammari (1. krs)

Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja
(**Pirjo Kortensniemi**, varapuheenjohtaja, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry.)

Riitta Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
(**Pirkko Skutnabb**, maa- ja metsätalousministeriö)

Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto
(**Taina Mikkonen**, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Tapio Palmu, Lounais-Suomen aluehallintovirasto
(**Taina-Riitta Seppälä**, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Sami Kilpeläinen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(Tomas Långgård, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Itä-Suomen yliopisto
(Birgitta Wahlberg, Åbo Akademi)

Jarkko Niemi, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus
(Tiina Reilas, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus)

Jaako Mononen, Itä-Suomen yliopisto
(Mari Heinonen, Helsingin yliopisto)

Päivi Lahti, Helsingin yliopisto
(Markku Oksanen, Turun yliopisto)

Salla Tuomivaara, Eläinsuojeluliitto Animalia ry
(Sami Säynevirta, Eläinsuojeluliitto Animalia ry)

Kati Pulli, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry
(**Pirkko Taurén**, Faba osk.)

Elias Jukola, HKScan oyj
(Tuomas Herva, AtriaNauta)

Merja Södeström, Päivittäistavara- ja elintarviketuote- ja palveluyhtiö ry
(Ilkka Nieminen, Päivittäistavara- ja elintarviketuote- ja palveluyhtiö ry)

Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Annikka Marniemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Sari Salminen, eläinsuojeluasiamies

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK

Kutsuttuina asiantuntijoina

Anna Valros, Helsingin yliopisto

Pia Venneström, Elintarviketurvallisuusvirasto

Eija Kaukonen, HKScan oyj & Helsingin yliopisto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:30.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi. Läsnä oli 19 henkilöä, yhteensä 16 neuvottelukunnan jäsentä. Heistä 11 oli varsinaista ja 5 varajäsentä. Kutsuttuna paikalla oli 3 asiantuntijaa.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen (18.12.2013) pöytäkirja hyväksyttiin pienin korjauksin. **Pöytäkirja** löytyy neuvottelukunnan sähköiseltä sivulta.

4. Maa- ja metsätalousministeriön terveiset

Eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen työryhmä jatkaa työtään. Eviran virkamies Minna Ruotsalo oli yhden kuukauden edistämässä eläinsuojelulain uudistustyötä maa- ja metsätalousministeriössä. Ministeriön resurssipula eläinsuojelulain uudistustyössä jatkuu.

Turkiseläinten suojelun säädösmuutosta valmisteleva työryhmä saa pian käyttöönsä Itä-Suomen yliopistossa valmistellun raportin, johon on koottu tutkimustuloksia viimeisimmistä turkiseläinten hyvinvointia koskevista tutkimuksista. Turkiseläinten lajikohtaiset vaatimukset häkkimallien, häkkikoon ja virikkeiden suhteen tulevat työryhmän pohdittavaksi tutkimustulosten valossa.

EU:ssa on tekeillä kaksi direktiiviä, joilla **tuotantoeläinten kloonaminen** tuotantotarkoituksissa kielletäisiin. Eläinklooneja ei vielä eurooppalaisessa eläintuotannossa ole. Kielteisen kannan taustalla on kuluttajien ja eläinsuojelupuolen huoli. Kloonieläimillä kuolleisuus on varsin suurta ja kloonaustekniikka ei ole kovin kehittynyttä. Tekniikkaa kehitetään USA:ssa, Kanadassa, Brasiliassa ja Argentiinassa. Näissä maissa on kaiken kaikkiaan yhteensä noin 100 kloonieläintä. Yksi kloonieläin on taloudellisesti varsin arvokas, noin 20 000 euroa. Eläinten kloonaus herättää paljon poliittista keskustelua puoleen ja toiseen. Kloonauksen kieltävä direktiivi on sekä neuvoston että parlamentin yhteinen, ja nyt komissio on esittänyt kahta uutta direktiiviä.

Komissiolta on tullut Suomelle ensimmäinen virallinen **huomautus emakoiden ryhmäkasvatusvaatimuksen toimeenpanosta**. Joissakin sikaloissa säädöksiä ei emakoiden ryhmäkasvatusvaatimuksen osalta noudateta ja sikalat tulee AVI:n toimesta tarkastaa.

EU:n suunnittelema **eläinten hyvinvoinnin puitelaista** ja suunnitelman etenemisestä ei ole tullut uutta tietoa maa- ja metsätalousministeriölle. Saatiin tiedoksi, että komissio järjestää maaliskuussa sikojen virikkeitä koskevan kokouksen.

Päätettiin palata esityslistan kohdassa muut asiat eläinsuojelulain uudistustyön resursseihin.

5. Eläinten käyttäytymistarpeet: sika, siipikarja ja viljellyt kalat

Sikojen olennaiset käyttäytymistarpeet, asiantuntija Anna Valros, Helsingin yliopisto (Liite 1)

Helsingin yliopiston eläinten hyvinvointitieteen professori Anna Valros esitteli sikojen olennaisia käyttäytymistarpeita. Anna oli valmistellut myös lyhyen katsauksen **käyttäytymistarpeen määrittelystä**. Jos eläimellä on tarve käyttäytyä tietyllä tavalla ja tämä käyttäytyminen estetään, niin eläin on altis kärsimykselle. On olemassa käyttäytymistarpeita, jotka ovat täysin ympäristöstä riippuvaisia. Tällaisia ovat esimerkiksi pedon välttäminen silloin, kun petoeläin on läsnä tai ilman lämpötilasta johtuvat käyttäytymismuutokset. Jotkut

eläinten käyttäytymistarpeet ovat sisäsyntyisiä ja ympäristöstä riippumattomia. Esimerkiksi sian tarve rypeä. Rypeminen on yleisempää kuumalla kuin viileämmällä ilmalla, mutta sika haluaa silti rypeä, vaikka ilman lämpötila ei olisikaan kuuma.

Ruokailukäyttäytyminen, tonkiminen ja tutkiminen. Näälän tunne turhauttaa aina ja sialla on suuri motivaatio syödä. Sika haluaa synkronoida ruokailukäyttäytymistä ryhmän muiden sikojen kanssa. Jos sika ei mahdu syömään samanaikaisesti toisten kanssa, sika turhautuu. Tutkiminen ja tonkiminen liittyvät suurimmaksi osaksi ruokailukäyttäytymiseen. Sialle ei riitä, että se syö vain yhdestä paikasta, vaan sian pitäisi päästä tutkimaan ja etsimään ruokaa laajemmin ympäristöstään. Sian ruokavaliio on monipuolinen, ja tonkimisen sekä ympäristön tutkimisen tarve johtuu sian ruokavaliosta. Jos tonkimisen ja ympäristön tutkimisen tarve estyy, seurauksena on toisten sikojen korvien ja hännän purentaa, ym. ongelmia. Tonkiminen on sialle erityisen tärkeää, sen estäminen aiheuttaa voimakasta turhautumista.

Pesäntekotarve. Emakoiden tarvetta rakentaa porsimispesä on tutkittu paljon. Hormonaaliset muutokset pari päivää ennen porsimista saavat emakossa aikaan voimakkaan tarpeen rakentaa porsimispesä. Kyseessä on täysin hormoneista riippuva käyttäytyminen, sillä pesänrakennuskäyttäytyminen voidaan saada emakolla aikaan prostaglandiiniipistoksella. Emakko kaivaa pesäkuopan 12 h ennen porsimista, täyttää pesän kasvinosilla ja järjestelee kasvinosia pesään. Emakko tekee pesästä ympyränmuotoisen, myös porsimiskarsinassa ollessaan emakko kääntyy ympäri yrittäen muokata pyöreänmuotoista pesää. Pesänrakennuksen estäminen johtaa emakon kokemaan stressiin, vähentää emakon oksitosiinitasoa, lisää porsaskuolleisuutta, vähentää emakon maidontuotantoa imetyksen alkuvaiheessa, vähentää porsaiden immuunivastetta ja heikentää porsaiden kasvua. Emakolla on kaiken kaikkiaan heikommät emo-ominaisuudet, jos se ei ole saanut rakentaa porsimispesää. Emakko on hyvin motivoitunut saamaan pesäntekomateriaalia porsimisen lähestyessä, yhtä motivoitunut kuin saamaan ruokaa.

Imemisen tarve porsailla. Porsailla on voimakas imemisen tarve. Varhainen vieroittaminen emästä aiheuttaa porsaissa käyttäytymismuutoksia, kuten toisten porsaiden imemistä. Luonnossa emakko vieroittaa pikkuhiljaa 3 – 6 kk ikäiset porsaansa.

Sosiaalinen käyttäytyminen. Sika on kiinteissä ja vakaisissa ryhmissä elävä eläin. Ryhmiin synnyttään eikä niihin oteta uusia jäseniä. Sika on siis huono hyväksymään uusia jäseniä ryhmään. Karjut muuttavat syntymäryhmästään pois sukukypsyyden saavutettuaan ja elävät sukukypsinä yksin. Uusi sikaryhmä voi muodostua toisilleen sukua olevista emakoista jälkeläisineen. Sikaryhmässä on arvojärjestys, joka osaltaan vähentää sikojen välisiä aggressioita. Jos resursseja ja tilaa on riittävästi, niin sikojen ei tarvitse tapella keskenään. Sosiaalisen arvojärjestyksen näyttämiseleet vaikuttavat ihmisen silmiin suureleisiltä, ja voivat näyttää meistä jopa tappelulta. Esimerkiksi sian kovaääninen huuto voi liittyä alistumiskäyttäytymiseen, jonka jälkeen korkea-arvoisempaa väistetään, eikä tilanteeseen liity varsinaista aggressiota. Sialla tulee olla tilaa väistää toista sikaa ja tästä seuraa ongelmia tuotanto-oloissa, jossa seinä on vastassa, kun pitäisi väistää. Tilannetta voidaan tuotanto-oloissa parantaa tilan lisäyksellä ja laittamalla sikalaan seinämiä, joiden taakse sika pääsee näkösuojaan. Ahtaissa sikalaolosuhteissa eläimet eivät oikein uskalla liikkua, jolloin joitakin sosiaalisia tarpeita voi jäädä tyydyttämättä. Sosiaalinen käyttäytyminen tulisi huomioida myös ruokinta-automaattien suunnittelussa. Ruokinta-automaatit saadaan kyllä teknologisesti hyvin toimiviksi, mutta usein niihin ei pääse kerralla syömään kuin yksi sika, jolloin muut joutuvat jonottamaan. Tämä ei vastaa sian luontaista käyttäytymistä.

Lämmönsäätelykäyttäytyminen. Rypeminen savisessa tai mutaisessa, mutta puhtaassa vedessä, on sialle mieluisaa. Mutainen tai savinen vesi pitää sian kehon kauemmin viileänä, kuin pelkkä kirkas vesi. Sika ei ulosta rypemiseveteensä. Kun sika rahnuttaa savea pois kehostaan, irtoaa sen ihosta samalla loisia ja kuollutta ihoa. Sika voi myös kaivautua pesämateriaaliin, mikä auttaa lämmönsäätelyssä. Sika tarvitsee kuumalla ilmalla tilaa

haihduttaakseen kehosta lämpöä pois. Kylmällä ilmalla siat makaavat mielellään ryhmässä säästääkseen lämpöä. Sika ei halua ulostaa makuualueelleen, rypemisveteen eikä ruokapaikalle. Niin sanotut kaksi-ilmastokarsinat tuotanto-olosuhteissa auttavat sikoja erittelemään karsinassa makuu ja ulostusalueet toisistaan.

Leikki. Leikki on erityisen tärkeää nuorille eläimille. Leikki valmistaa eläintä tulevaan aikuisen eläimen käyttäytymiseen. Leikin puute voi johtua eläinyksilön sairaudesta ja nuorella eläimellä leikin puute on huonontuneen hyvinvoinnin merkki. Siat leikkivät keskenään sosiaalisia leikkejä tai materiaaleihin liittyviä leikkejä. Lihasila on nuori koko elämänsä, joten leikki on lihasioille tarpeellista koko elämän ajan.

Pohdittiin, että sikalan **kovat äänet ja melu** haittaavat sikojen kommunikaatiota ja käyttäytymistä. Kommunikointi on myös käyttäytymistarve. **Hajujen merkitys** sikojen käyttäytymiselle ja hyvinvoinnille lienee myös merkittävä. Esimerkiksi tonkimismateriaalien tutkimuksen yhteydessä on mietitty, mikä merkitys materiaalin hajulla on sialle ja eritoten sille, miten halukkaasti sika materiaalia käyttää.

Jalostuksen vaikutuksesta sian hyvinvointiin ei keskusteltu.

Siipikarjan oleelliset käyttäytymistarpeet, asiantuntija Eija Kaukonen, HKScan oyj ja Helsingin yliopisto (Liite 2)

Eija Kaukonen, tuotantoeläinten terveyden ja hyvinvoinnin erikoiseläinlääkäri HKScan oyj:stä sekä Helsingin yliopistosta esitteli siipikarjalle olennaisia käyttäytymistarpeita.

Maatiaiskanat, joita ei ole jalostettu tuotannollisista syistä, käyttävät aikansa hyvin eri tavoin kuin kanat tuotantokanalassa. **Kana on sosiaalinen parvieläin**, jolle **sosiaalinen arvojärjestys, nokkimisjärjestys**, on tärkeä. Kana tunnistaa 20-80 lajitoveriaan yksilöinä. Arvojärjestyksen muodostuminen alkaa 6-8 viikon iässä ja se on selvitetty noin 9-10 viikon ikään mennessä. Broileri on teurasiässä (5-6- viikkoa) vielä liian nuori muodostamaan oikeaa arvojärjestystä. Kanayksilö voi kuulua useaan parveen ja sillä voi olla erilainen sosiaalinen asema eri parvissa. Heikommassa asemassa olevalle yksilölle parvessa tulisi aina olla tilaa väistää. Ruokaa etsiessään kana pitää lajitovereihin noin ½-2 m etäisyyden, mutta tuotannossa oleva munintakana ei välttämättä pidä tällaista yksilöetäisyyttä. Pienet kanaparvet ovat vakaampia, suurissa parvissa nokkimisjärjestys voi olla epäselvä ja aiheuttaa nokkimisongelmia. Ongelmallisessa nokkimiskäyttäytymisessä kanat nokkivat vahingoittaen toistensa höyhenpeitettä ja mahdollisesti ihoa.

Aikuisen linnun **päivärytmiin** kuuluu syömistä, aamupäivällä munintaa, kylpemistä ja höyhenpeitteen hoitoa sekä ruuan etsimistä. Illansuussa tapahtuvat parittelut ja yö nukutaan oksalla. Kana toteuttaa ruuan etsimiskäyttäytymistä, vaikka rehu tulee kanalassa sille helposti eteen. Ruuan etsimiskäyttäytymiseen kuuluu nokalla kuopsuttaminen ja sitä varten kanalla tulisi olla irtonaista ja kuivaa alustaa eli pehkua lattialla.

Broileri lepää suurimman osan päivästä, sillä kasvava nuori lintu tarvitsee pitkän lepojaksen. Koska **broileri lepää paljon** makuulla, se tarvitsee kunnollisen ja kuivan alustan. Broilerin lepo häiriytyy helposti ja valojaksot on siksi osattava säätää oikein.

Kanalla on erityisen **hyvä värinäkö ja laaja näkökenttä** (pää kääntyy laajasti). Kanat näkevät myös ultraviolettivaloa. Tästä syystä kanoille sopivia valonlähteitä tutkitaan. Kirkas päivänvalo ei välttämättä ole paras mahdollinen viidakossa kehittyneelle lajille. Broilerin on esimerkiksi havaittu valitsevan mieluummin vihertävän niin sanotun viidakkovalon kirkkaan päivänvalon sijaan. Luksit eivät myöskään ehkä kerro riittävästi linnun vaatimasta valon voimakkuudesta. Loisteputki, etenkin vanhana, välkkyä ja välke voi stressata lintuja. Liian himmeä valaistus taas häiritsee kanan vuorokausirytmien kehitystä sekä voi lisätä pelkoa ja

aggressiivisuutta. Sopiva määrä yötä broilereilla aktivoi lintuja kylpemään, sukimaan ja kuopsuttamaan. Kun **yön pituus on 7-10 tuntia**, niin broilerin jalat ovat terveemmät kuin lyhyemmällä yön pituudella. Kunnollinen yön pituus siis lisää liikkumista ja kylpemistä. Kerroslattiakanaala tarjoaa virikehäkkikanalaan verrattuna enemmän mahdollisuuksia liikkumiseen. Kanat hakeutuvat noin 6 viikon iästä lähtien **orsille yöksi nukkumaan**. Orsilla tai oksilla ne ovat maata paremmin turvassa maa- ja ilmapedoilta, sillä orsilta on parempi näköyhteys ympäristöön. Kanta käyttävät orsia jo ennen 6 viikon ikää päivisin, mutta nuoret kanat eivät vielä miellä orsia nukkumispaikaksi. Myös broilereille voidaan antaa lattialle tasoja ja orsia, tosin broilereille sopivia orsia ei ole vielä tutkittu tarpeeksi. Broilerit käyttävät kyllä hallin lattialla olevia ritilätasoja mielellään ja hyppivät ritilältä alas lattialle, mutta orsien käyttö on broilereilla vähäisempää (suurimmillaan noin 10 % broilereista on havaittu käyttävän orsia).

Pesään muniminen on viidakkokanoille tarve. Jalostuksella voidaan vaikuttaa kanojen pesään munimiseen. Joskus kanojen taipumus munia kanalan lattialle (ei toivottava piirre tuotannossa) tulee esiin jonkun muun ominaisuuden myötä. Kalkkunaemoilla on olemassa selvä haudontavietti.

Höyhenpeitteen hoito, höyhenten pörhistely, sukiminen, siipien ja jalkojen venyttely ja siipien räpsyttely ovat kanoille olennaisia käyttäytymistarpeita ja tilaa vaativia toimia. Ulkoileville kanoille on tarpeen aitaus ja ulkoalueella tulee olla sopivia piilopaikkoja (vaikkapa pensaita ja puita) pedoilta suojautumiseen. Linnut eivät viihdy avoimella paikalla. Suomessakin luomubroilerikokeilussa havaittiin, että metsäisellä laitumella linnut lähtivät päiväksi metsään.

Todettiin, että **kalkkuna** on erittäin aktiivinen elinympäristönsä tutkija ja kalkkunat etsiytyvät aktiivisesti orsille yöksi. Kalkkunat kyllästyvät herkästi aktiivisina lintuina tuotanto-oloissa virikkeinä käytettyihin leluihin.

Keskusteltiin, voisiko **broilereiden** vähäinen **orsien käyttö** johtua siitä, että niiden jalat ovat kipeät. Asiaa ei ole tutkittu. Kolmen viikon ikään asti broilerit käyttäytyvät kuten munintakanat, mutta kolmen viikon jälkeen broilerin käyttäytyminen on lähinnä syömistä ja lepäämistä. Käyttäytymisen erilaisuuden syytä ei ole tutkittu, mutta spekulatiota on siitä, että broilerin ruokahalun säätely voi olla muuttunut tai voi olla, että broilerin keho on liian raskas muuhun toimintaan, kuin syömiseen ja lepäämiseen. Kysyttiin myös, onko hitaasti ja nopeasti kasvaneiden kanojen orsien käytöllä eroa. Tällaisia tutkimustuloksia ei tiedetty olevan. Tiedetään kuitenkin, että hitaammin kasvavat kanat käyttävät enemmän ritilätasoja (tutkimustulokset Sveitsistä). Tiedetään myös, että kipeäjalkainen lintu saattaa syödä makuultaan, kun normaalisti linnut syövät seisaaltaan. Lintujen aktiivisuus myös lisääntyy, jos niille annetaan kipulääkettä.

Mietittiin, kuinka tuodaan esiin valaistuksen, riittävän pitkän yön, merkitys linnuille. Kirjataanko esimerkiksi **tarve päivärytmiin ja siihen liittyen riittävän pitkään yöhön** sekä päivän ja yön sopivaan suhteeseen.

Tuottiin esiin kanojen **tarve käyttää nokkansa** ja voisiko tätä käyttäytymistarvetta tyydyttää myös virikkeillä. Kana ja kalkkuna ovat kaikkiruokaisia ja ruuan hankinnan suhteen käyttäytyvät hyvin samaan tapaan kuin sika. Siksi näille lajeille syötävät, muokattavat ja muuttuvat materiaalit ovat hyviä ja kiinnostavia.

Jalostuksen vaikutuksesta siipikarjan hyvinvointiin ei erikseen keskusteltu.

Viljeltyjen kalojen olennaiset käyttäytymistarpeet, Pia Venneström, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira (Liite 3)

Pia Venneström Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta esitteli viljeltyjen kalojen olennaisia käyttäytymistarpeita.

Esityksessä lähestyttiin viljeltyjen kalojen käyttäytymistarpeita **ympäristöolosuhdevaatimusten ja ravinto-olosuhdevaatimusten** kautta, sillä ne **ohjaavat** pitkälti kalojen **käyttäytymistarpeita**. Ravintovaatimusten suhteen kalalajeista löytyy koko kirjo ja eri kalalajien anatomia eroaa toisistaan hyvin paljon. Esimerkiksi uimarakon kaasujen vaihto (uimarakko on kaloille olennaisen tärkeä liikkumisen ja asennossa pysymisen suhteen) tapahtuu särkikaloilla verisuonten kautta, kun lohikalat saavat uimarakkoon kaasua ilmaa nielemällä. Kaloille tunnusomaisia piirteitä ovat vedessä eläminen, ihon pinnalla olevat suomut, evien avulla uiminen/liikkuminen, kiduksilla hengittäminen ja vaihtolämpöisyys. Jotkut kalalajit kestävät lähes hapettomia olosuhteita. Meillä Suomessa esiintyy noin 100 eri kalalajia. Kirjolohi ja siika ovat eniten viljeltyjä kalalajimme. Kuhan ja sammen viljelyä yritetään lisätä. Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskus RKTL (osa vuonna 2015 aloittavaa Luonnonvarakeskusta) tilastoi kalanviljelyä ja kalastusta.

Kalan käyttäytymisestä puhutaan yleensä siitä lähtökohdasta mitä kalalaji vaatii ympäristöltään ja ravinnoltaan hyvin selviytyäkseen. Siian ja kuhan istukaspoikasia tuotetaan pitkälti **luonnonravintolammikkoviljelyssä**. Menetelmässä kerätään sukukypsistä luonnonemokaloista mätiä ja koiraista maitia ja hedelmöittynyt mäti haudotaan ihmisen toimesta. Kun kalanpoikaset ovat kuoriutuneet, ne siirretään luonnonravintolammikoihin. Lammikoista on poistettu lajin omat luontaiset viholliset eli petokalat. Lammikoissa kalanpoikasia ei ruokita, vaan ne syövät lammikosta siellä elävää planktonia ja vaihtolämpöisinä kasvavat kesällä. Poikaset vapautetaan isompiin vesistöihin joko avaamalla luonnonravintolammikon portit tai keräämällä kalat lammikoista ja siirtämällä ne muihin vesistöihin. **Emokalalaitoksissa** emokaloja pidetään pitempään, joten niiden hyvinvointiin tulisi kiinnittää huomiota. EFSA on laatinut suosituksia eri viljeltyjen kalalajien kasvatukselle, ja näissä suosituksissa kiinnitetään huomiota juuri ympäristö- ja ravintovaatimukseen. Sampilajeja on 25, ja näillä lajeilla on erilainen käyttäytyminen ja erilaiset vaatimukset ympäristön suhteen. Sammen kasvatusta melko yleistä ja lisääntymässä, mutta EFSA:ssa ei ole vielä laadittu ohjeita sampien kasvatukselle.

Viljeltyjen kalojen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tärkeää olisi, että kalanviljelylaitoksissa olisi henkilökuntaa, joilla on **osaamista kalojen terveyden ja hyvinvoinnin arvioinnista**. Esimerkiksi eläinlääkäreiden koulutus alalle ei ole riittävää, mutta eläinlääkäreillä on kuitenkin mahdollisuus erikoistua kalojen terveyteen. Kalanviljelyyn tarvittaisiinkin terveydenhuoltoa. Pitäisi keskittyä siihen, että viljeltävät kalat kasvatetaan oikeissa ympäristöolosuhteissa ja ne saavat lajille sopivaa ravintoa.

Kysyttiin, mikä olisi kirjolohen kasvatuksessa maksimi **eläintiheys**. Maksimi eläintiheys, kg/m^3 , on vaikea määrittää, sillä eläintiheys riippuu ympäristöolosuhteista ja kalojen iästä. Tiheydet ovat viljelypaikkakohtaisia ja kalojen käyttäytymisen tarkkailu on kalatiheyden määrittämisessä avainasemassa. Mitä tasaisemmat kalojen kasvatusolosuhteet ovat, sitä helpommin voidaan antaa kasvatussuosituksia. Veden lämpötila vaikuttaa kalojen kasvatustiheyteen. Kylmä vesi pidättää lämpimämpää paremmin happea. Viljellyistä kaloista eniten on tutkittu kirjolohta, mutta kirjolohellekaan ei ole määritelty tiheysrajoja. Voi olla, että kovin harva kasvatustiheys lisää kirjolohen aggressiivista käyttäytymistä. **Siika on parvikala**, ja vaikka sioille annetaan miten iso kasvatuskassi tahansa, ne pysyvät tiiviisti yhdessä parvessa. Lohi haluaa olla tiettyssä elinkaaren vaiheessa lähellä toisia, mutta kehittyessään se on välillä yksin. **Smoltivaiheessa lohi on parvikala, mutta aikuisiässä viihtyy enemmän yksin**. Lohet hakeutuvat viljelyolosuhteissa pintaan, kun niillä on nälkä, mutta muuten ne uivat käyttäen koko allasta. Suomessa on kaksi sampilaitosta, yksi tuotantolaitos mädille ja teuraskaloille; toinen tuottaa tällä hetkellä vain teuraskaloja. Sampia ei saa viljellä kassissa, vaan kiertovesilaitoksissa, joista ei ole yhteyttä luonnonvesiin.

Kirjoloheen ruokakalatuotanto perustuu täysnaarasparviin ja tuotantotapa vaatii kaksi sukupolvea. Vanhempaispolven sekaparvea ruokitaan lyhyen ajan pienellä määrällä testosteronia. Testosteroni vaikuttaa vain naaraisiin, jotka muuntuvat koiriksi ja tuottavat pelkästään xx-maitia. Kun tällä maidilla hedelmöitetään mäti, niin muodostuu pelkästään naaraita. Näitä niin sanottuja kääntökoiraita (koiriksi hormonikäsittelyllä muutettuja naaraita) ei saa käyttää elintarvikkeeksi. Koiraskirjoloheet eivät ole ruokakalantuotannossa toivottavia, sillä ne saavuttavat naaraita aiemmin sukukypsyyden, eikä niiden lihan laatu ole niin hyvä kuin naarailla.

Jalostuksen vaikutuksesta kalojen hyvinvointiin ei keskusteltu.

6. Muut asiat

Mikäli ideoita asian edistämiseksi syntyy, päätettiin keskustella neuvottelukunnan sähköisellä alustalla eläinsuojelulain uudistustyön resursoinnista ja ennen kaikkea siitä, onko neuvottelukunnalla edellisen kannanoton lisäksi mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, että työhön saataisiin lisäresursseja. Aikataulussa pysyminen vaikuttaa neuvottelukunnan mielestä epärealistiselta, sillä uudistustyö on vielä paljon kesken. Lisäksi ministeriöllä on koko ajan valmisteltavana muitakin eläinten hyvinvointia koskevia säädöksiä. Uudesta eläinsuojelulaista halutaan laadukas ja pelkona on, että vähäiset resurssit työhön ja kiire heikentävät työn laatua.

Eläinsuojeluasiamies muistutti **eläinten asema- ja arvo yhteiskunnassa seminaarista**, joka pidetään 15.5.2014 Helsingissä. Seminaari on tarkoitettu eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien sekä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille.

Neuvottelukunnan jäsenille tiedotettiin, että **maa- ja metsätalousministeriön järjestää 10.3.2014 tiedotustilaisuuden mediaväelle**. Tilaisuudessa esitellään EHK:n uudet eläintietosivut, kerrotaan eläinsuojelulain uudistuksen tilanteesta sekä esitellään eläinsuojeluasiamiehen ja eläinten hyvinvoinnin ja suojelun neuvottelukuntien työtä.

Seuraavat neuvottelukunnan kokoukset

- Tiistai 1.4.2014, klo 10:15–12:15
- Tiistai 3.6.2014, klo 10:15–12:15

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:30.

Helsingissä 1.4.2014

Pöytäkirjan vakuudeksi

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja

Satu Raussi, sihteeri

LIITTEET

- Liite 1: Sikojen olennaiset käyttäytymistarpeet, Anna Valros
- Liite 2: Siipikarjan olennaiset käyttäytymistarpeet, Eija Kaukonen
- Liite 3: Viljeltyjen kalojen olennaiset käyttäytymistarpeet, Pia Venneström